
Грета Юлінг*доктор філософії, лектор курсу «Міжнародні та компаративні дослідження»
Мічиганського університету***Кримстан**

Те, що нині переживають кримчани, є нічим іншим, як поверненням у колишню дійсність. Кримчанам наказали перевести годинники на дві години назад, щоби відповідати московському часу, а в'їзд і виїзд із півострова суттєво ускладнився. Раніше вистачало 24 години, аби дістатися потягом до Москви, а тепер необхідно щонайменше 48, оскільки маршрут довелося переробити з огляду на напружені відносини з Україною.

Прокинувшись у Кримстані, його мешканці виявили, що звичайні українські продукти харчування відтепер їм заборонені, натомість пропонують купувати дорожчі російські відповідники. Валюти в новій державі не вистачає, банкомати і мобільні оператори припинили роботу, а банки зайняли позицію очікування. Паспорти і громадянство підлягають негайній заміні. Кримський психолог в одному з вечірніх ток-шоу дуже вдало описав створену ситуацію, наголосивши, що люди бояться, адже опинилися в іншій країні, не залишаючи власних диванів.

Міжнародна спільнота поставилася до анексії, як до вже здійсненого факту, і тому важливо усвідомити, що випадок із Кримом не лише дивний, але й жахаючий. Частково це зумовле-

но історичними обставинами, що сформувалися в Східній Європі: трансформація півострова відбулася під час сталінського терору, депортації 1944 року та панування Третього Рейху. Лише окремі люди поза межами Криму усвідомлюють, що обшуки та виселення різних медійних видань та релігійних спільнот уже стали на цій землі повсякденністю. Чоловіки в чорних балаклавах обшукують мечеті, щоб виявити заборонену літературу. Те саме відбувається з приватними будинками і державними школами, у яких намагаються знайти зброю чи екстремістські газети. Кримська влада пояснює подібні вторгнення «захистом» людей. Лише найхоробріші мають достатньо сміливості, щоб відкрито говорити про ці різючі суперечності. Однак їх суворо карають. Двом лідерам татарської опозиції заборонили в'їзд на півострів, а в кримськотатарського представника, який прямував на зустріч ООН, конфіскували паспорт. Мій товариш у своєму повідомленні зауважив на ще одній поширеній тенденції: «Тепер розумні люди мовчать».

Показово, що Крим після анексії почав нагадувати те, що Дж. Агамбен окреслив як «державою винятку» [1, р. 34]. На думку деяких кримчан, «закон перетворився на жарт», оскільки він підконтрольний тим людям, які тримають у руках кулемети. Нинішні події варто розуміти як поширення дискурсу легальності, наслідком якого стала поява паралельних суверенностей [2], що змагаються за владу. Крим переживає навіть не призупинення дії закону, а радше театральну постановку під назвою «закон». Наприклад, нова Конституція, яку «ліпили» нашвидкоруч, припустившись чимало хибодруків, була опублікована в Інтернеті, а наступного ж дня таємниче зникла. Кримська Рада, яка є пародією на парламент, упродовж одного дня розглянула тринадцять законопроектів та прийняла два закони.

Прикметне глибоке розмежування і нинішнього суспільства на півострові. Після вигнання з Криму лідерів кримськотатарського народу корінні татари намагаються створити альтернативні релігійні і політичні органи вла-

ди у вигляді Муфтіяту, Кирил Бірілгі, альтернативного уряду або Курултая, які могли б співпрацювати з нинішньою владою Криму.

Звуження простору для вільного висловлювання і наявність постійного підґрунтя для тривоги і страху сильно контрастують з тим, що мало місце в Криму, коли він був у складі України. Це був час, коли на мечеті повернулися мінарети, зображення раніше депортованих татар потрапили на рекламні щити, а документальні фільми про історію півострова почали заповнювати те, що С. Джонс називав пустими сторінками в радянській історії (1994).

Маркувавши такий геополітичний зсув «Кримстаном», ми наражаємося на ризик забути про цей віддалений край. Ми ігноруємо зміни, що відбулися, а тому свідомо наражаємося на небезпеку не лише тому, що Крим межує з Європою, але й тому, що ці зміни означають значно глибші процеси, аніж «невдалий» політичний поворот.

1. *Agamben G. State of Exception. Translated by Kevin Attell. – Chicago : University of Chicago Press, 2005.*

2. *Comaroff J. L., Comaroff J. Law and Disorder in the Postcolony: An Introduction // Law and Disorder in the Postcolony / ed. by J. Comaroff and L. J. Comaroff. – Chicago : University of Chicago Press, 2006. – P. 1–56.*

3. *Jones S. Old Ghosts and New Chains: Ethnicity and Memory in the Georgian Republic // Memory, History and Opposition Under State Socialism / ed. by R. Watson. – Santa Fe, N. M. : School of American Research Press, 2004. – P. 149–165.*